

УДК 330.3:633.79 (477)

Д. А. Саїнський¹

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН НА РОБОТУ ГАЛУЗЕЙ ХМЕЛЯРСТВА ТА ПИВОВАРІННЯ

¹Територіальне управління Рахункової палати по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій та Чернівецькій областях, Вінниця

Проаналізовано зміни у законодавстві щодо особливостей оподаткування хмелярських господарств, підприємств з виробництва і реалізації пива, динаміки податкових надходжень за такими операціями, а також організаційно-економічних взаємозв'язків між хмелярською і пивоварною галузями. Встановлено чинники, які визначають наявність деструктивних тенденцій щодо розвитку таких міжгалузевих взаємозв'язків. Окреслено напрями подолання негативних процесів щодо розвитку галузі хмелярства та міжгалузевих взаємовідносин.

Ключові слова: хмелярська галузь, організаційно-економічні взаємозв'язки, особливості оподаткування, аналіз динаміки податкових надходжень, обсягів виробництва та реалізації пива, подолання негативних процесів щодо розвитку міжгалузевих взаємовідносин.

Вступ

Дієвість та ефективність розвитку галузі хмелярства та комплементарність взаємозв'язків з пивоварною галуззю як основним споживачем кінцевої продукції хмелярів залежать від реалізації державної політики України та законодавчих змін спрямованих, зокрема, на спрощення ведення господарської діяльності, підвищення рівня зайнятості та соціального захисту працівників вказаного сегмента національної економіки.

Налагодження ефективних міжгалузевих взаємозв'язків між хмелярами та пивоварами залежить від рівня синхронізації окремих структурних елементів організаційно-економічних відносин, а саме: імпортно-експортних операцій, інтеграційних зв'язків виробництва, переробки та збуту продукції, фінансування трансферу інноваційних технологій виробництва та переробки, удосконалення та спрощення податкового і дозвільного нормативно-правового поля тощо.

Припинення протягом останніх років державної підтримки розвитку галузі хмелярства, а також координації зусиль щодо налагодження міжгалузевих організаційно-економічних взаємозв'язків із пивоварною галуззю вимагає пошуку нових інтеграційних механізмів співпраці для забезпечення структурних та синергетичних змін фінансово-економічних відносин розвитку аграрного сектора економіки України, зокрема галузі хмелярства, як конкурентоспроможного напрямку діяльності в зонах малої продуктивності регіонів Полісся.

Метою статті є оцінка та аналіз впливу окремих змін у законодавстві на стан розвитку галузі хмелярства, функціонування галузі пивоваріння, зокрема сегмента малого пивоваріння в Україні, та відповідно стану налагодження міжгалузевих, інтеграційних взаємозв'язків між вказаними галузями, як комплементарних умов стабілізації організаційно-економічних процесів їх розвитку.

Питання дослідження ефективності та результативності організаційно-економічного механізму розвитку галузі хмелярства, оцінки міжгалузевих взаємозв'язків з основними споживачами продукції галузі, та пошук шляхів стабілізації і відродження вказаного сегмента аграрного сектора України постійно перебуває у колі зору таких вітчизняних вчених і аграрних науковців, як М. І. Ляшенко [1], Т. Ю. Приймачук [2], А. В. Проценко [3], Р. І. Рудик [4], Ю. І. Савченко [5], О. В. Скидан [6], О. М. Шатило [7] та низка інших.

Однак тенденції щодо впливу окремих законодавчих змін та запроваджених економічних важелів на стабільність та прогнозованість функціонування галузі хмелярства вимагають глибшого дослідження, зокрема щодо чинників, які визначають можливість одержання державних пільг і

преференцій для розвитку галузі, підвищення рівня міжгалузевої координації з основними споживачами хмелю та хмелепродуктів.

Результати дослідження

Починаючи з 2013 р. фактично було припинено пряму державну підтримку, яка надавалась суб'єктам господарювання галузі хмелярства за рахунок коштів державного бюджету за КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладання молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» за рахунок надходження збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства (який функціонував до 01.01.2015 р. та був скасований у відповідності до змін внесених до Податкового кодексу України (далі — ПКУ, Податковий кодекс) Законом України від 28.12.2014 р. № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»).

При цьому протягом останніх років основним джерелом розвитку сільськогосподарських підприємств галузі хмелярства (зокрема щодо фінансування інноваційних напрямів) є надання державою податкових пільг (преференцій), зокрема через функціонування спеціального режиму оподаткування діяльності податком на додану вартість (далі — ПДВ).

Як передбачено нормою ст. 209 «Спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства» Податкового кодексу [8], сума податку на додану вартість, нарахована сільськогосподарським (далі — с/г) підприємствам на вартість поставлених ним сільськогосподарських товарів/послуг, не підлягає сплаті до бюджету та повністю залишалась в розпорядженні такого суб'єкта господарювання для сплати податків, зборів, платежів, а також — для інших виробничих цілей (вказана норма діяла до 01.01.2016 р.).

У відповідності до Податкового кодексу с/г вважається підприємство, основною діяльністю якого є постачання вироблених (наданих) ним сільськогосподарських товарів (послуг), в якій питома вага вартості сільськогосподарських товарів/послуг становить не менш як 75 відсотків вартості всіх товарів/послуг, поставлених протягом попередніх 12 послідовних звітних податкових періодів сукупно (п. 209.6 ст. 209 ПКУ). При цьому дія спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства поширюється, серед іншого, на вирощування зернових та технічних культур (01.11.0 КВЕД), зокрема вирощування шишок хмелю (п. 209.17 ПКУ).

Перераховані суми ПДВ акумулюються с/г підприємствами на спеціальних рахунках, відкритих в установах банків та/або в органах, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України. Так, постановою Уряду від 12.01.2011 р. № 11 [9] затверджено Порядок акумулювання сільськогосподарськими підприємствами сум податку на додану вартість на спеціальних рахунках, відкритих у банках та/або органах, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, який визначає механізм акумулювання нарахованого с/г підприємствами — суб'єктами спеціального режиму оподаткування сум ПДВ, які не підлягали сплаті до бюджету.

Слід зазначити, що в ст. 209 Податкового кодексу не наводилось визначення терміну «інші виробничі цілі», що дозволяло використовувати залишені у розпорядженні, зокрема с/г підприємств галузі хмелярства, кошти ПДВ на будь-які витрати, які пов'язані з виробництвом сільськогосподарських товарів/послуг, серед іншого і інноваційного напрямку розвитку.

Отже, до 01.01.2016 р. хмелярські господарства мали преференції щодо особливого адміністрування податку на додану вартість в результаті чого кошти податку передбачені до сплати до бюджету за результатом господарської діяльності акумулювались на спеціальних рахунках та слугували джерелом покриття виробничих витрат таких суб'єктів господарювання щодо створення сільськогосподарських товарів/послуг.

Водночас, на підставі змін внесених до Податкового кодексу Законом України від 24.12.2015 р. № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [10] позитивна різниця між сумою податкових зобов'язань звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту звітного (податкового) періоду, визначена за операціями із зерновими і технічними культурами підлягає перерахуванню: до державного бюджету — у розмірі 85 % та на спеціальні рахунки, відкриті с/г підприємствам — суб'єктам спеціального режиму оподаткування в установах банків та/або в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, — у розмірі 15 %. При

цьому за операціями з продукцією тваринництва навпаки 80 % суми ПДВ визначеного до сплати в бюджет залишається у розпорядженні с/г підприємств.

Внаслідок зазначеного хмелярські господарства, рівень збитковості яких протягом останніх років за даними звітів Державної служби статистики України (статистичний бюлетень (форма — 50 с/г) [11] складав до 50 %, фактично прирівняли до прибуткових с/г підприємств сфери виробництва зернових і технічних культур (пшениця, жито, соя, соняшник, ріпак тощо), внаслідок чого вітчизняні хмелярі лишилися останнього джерела державної підтримки, яке реалізовувалось протягом останніх років через механізм спеціального режиму оподаткування діяльності, що в свою чергу створює ризики поглиблення кризових явищ функціонування галузі хмелярства в Україні.

Наприклад, за даними оперативної звітності Головного управління Державної фіскальної служби (далі — ГУ ДФС) у Житомирській області одне з провідних хмелярських господарств Житомирської області сільськогосподарське ТОВ «С.Х.Т.П.» (яке є суб'єктом спеціального режиму оподаткування ПДВ) за результатом господарської діяльності за 2015 рік перераховано на спеціальний рахунок (по коду платежу 14010160) близько 4,0 млн грн, які хмелегосподарство мало можливість використовувати для виробничих цілей, зокрема інноваційного призначення. Проте, починаючи з 2016 року, вказане підприємство позбавилось можливості одержання такої державної преференції, оскільки за I квартал 2016 року на спеціальний рахунок (за нової системи спеціального режиму оподаткування ПДВ) надійшло лише 100 гривень.

Також окремі зміни законодавства щодо особливостей виробництва і реалізації пива не сприяють стимулювання використання суб'єктами пивоваріння (зокрема малого пивоваріння) вітчизняної хмелесировини та хмелепродукції, налагодженню інтеграційних взаємозв'язків між хмелярською та пивоварною галузями.

Так, у відповідності до ст. 1 Закону України від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР [12] «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, кон'ячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» (зі змінами, внесеними абзацами другим — одинадцятим підпункту 10 пункту 2 розділу II Закону України від 28.12.2014 р. № 71, що набрали чинності з 01.07.2015 р.) визначено, що алкогольні напої — продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів із вмістом спирту етилового понад 0,5 відсотка об'ємних одиниць, які зазначені у товарних позиціях 2203, 2204, 2205, 2206, 2208 згідно з УКТ ЗЕД, а також з вмістом спирту етилового 8,5 відсотка об'ємних одиниць та більше, які зазначені у товарних позиціях 2103 90 30 00, 2106 90 згідно з УКТ ЗЕД.

При цьому, у розумінні вказаного закону пиво, це — насичений діоксидом вуглецю пінистий алкогольний напій із вмістом спирту етилового від 0,5 відсотка об'ємних одиниць, отриманий під час бродіння охмеленого суслу пивними дріжджами, що відноситься до товарної групи УКТ ЗЕД за кодом 2203. Також законом визначається механізм регулювання, атестації виробництва алкогольних напоїв (зокрема, пива), одержання ліцензії на виробництво алкогольних напоїв (зокрема, пива), сертифікації продукції тощо.

Внаслідок зазначених законодавчих змін існують ризики скорочення обсягів виробництва пива, ускладнення його реалізації, зокрема суб'єктами малого пивоваріння на яких, не дивлячись на незначні, а подекуди й мізерні обсяги виробництва, поширюються вимоги щодо атестації, одержання документів дозвільного характеру, подібні як для великих гравців ринку алкогольних напоїв. В результаті цього ускладнюються умови ведення підприємницької діяльності та закладаються передумови виходу сегмента малого пивоваріння, який стрімко розвивався протягом останніх років, у тіньовий обіг.

Зокрема, учасники першого Всеукраїнського форуму пивоварів та рестораторів [13] звернулись відкритим листом до Президента, Голови Верховної ради та Уряду України з великою стурбованістю щодо стану в сегменті малого (крафтового) пивоваріння, яке на сьогодні опинилося на межі виживання, зупинення виробництва та втрати створених робочих місць. Так, законодавчі ініціативи, що прирівняли пиво до алкогольних напоїв, створили нові бюрократичні процедури та встановили однакову для всіх виробників вартість ліцензії на оптову торгівлю пивом — 0,5 млн грн на рік. Зазначене фактично є непомерним тягарем для малих виробників пива, та ставить їх у несправедливі конкурентні умови з великими пивзаводами, і є прямою загрозою для подальшого існування таких суб'єктів господарської діяльності, річні обсяги продукції більшості з яких складають 5—20 тис. гл, що у 100—660 разів менше, ніж у пивоварень-гігантів.

При цьому нормами Європейського Союзу, зокрема Директивою Ради 92/83/ЄЕС «Про гармонізацію структур акцизних зборів на алкоголь та алкогольні напої» від 19.10.1992 р., річний обсяг продукції незалежного малого пивоварного заводу не повинен перевищувати 200 тис. гл, що в

10 разів перевищує максимальний річний обсяг суб'єктів малого пивоваріння в Україні. Також мінімальні ставки акцизного податку у Європейському Союзі перевищують нині діючі ставки акцизного податку на пиво в Україні (2,48 грн/літр).

Крім того, на думку експертів [14,] атестацію виробництва малими пивоварнями майже не можливо пройти, оскільки це потребує створення власної лабораторії, виділення додаткових вільних приміщень для забезпечення дотримання нових вимог, тобто проведення будівельних робіт, і як наслідок — масштабні фінансові витрати, ризики зупинки виробництва та додаткові витрати часу. При цьому такі законодавчі зміни не створюють належних можливостей для суб'єктів пивоваріння (зокрема для малого пивоваріння) користуватись послугами сторонніх лабораторій, зокрема з причини високої вартості таких послуг у порівнянні з обсягами виробництва.

Вказане призвело до фактичного призупинення діяльності з виробництва пива суб'єктами малого пивоваріння та може свідчити про перехід вказаного сегмента підприємницької діяльності до «тіньового» сектора економіки.

Наприклад, за оперативними даними ГУ ДФС у Хмельницькій області 5 суб'єктами малого пивоваріння, які провадили діяльність з виробництва та реалізації пива у I півріччі 2015 року (якими вироблено і реалізовано у вказаному періоді 5,2 тис. дал пива та сплачено акцизного податку на понад 70,0 тис. грн) вже у II півріччі 2015 року припинили виробництво пива, зокрема з причин відсутності (не одержання) ліцензії на виробництво та реалізацію алкогольних напоїв, не проведення атестації виробництва малих пивоварень тощо. Подібна тенденція має місце і в інших регіонах України.

Зазначене відбувається на тлі скорочення обсягів промислового виробництва, товарної структури оптового товарообороту пива та зміни складу структури зовнішньої торгівлі пивом в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів промислового виробництва пива солодового (крім пива безалкогольного і пива із вмістом алкоголю не більше 0,5 %, код за НПП 11.05.10.00) у 2011—2015 рр. та стан надходження акцизного податку з виробленого і ввезеного на митну територію України пива за вказаний період

№	Період	Показники					
		Фактично вироблено, тис. дал		Темп зростання, зниження у % до попереднього року	Залишки готової продукції на кінець звітного періоду, тис. дал	Надходження акцизного податку з виробленого в Україні пива, млн грн	Надходження акцизного податку з ввезеного на митну територію України пива, млн грн
		за місяць	за період з початку року				
1	2011	23253,0	305199,9	98,7	2763,0	1987,1	25,5
2	2012	19192,9	300497,0	98,5	3800,5	2143,7	32,1
3	2013	17666,6	273634,1	92,4	3536,3	2127,5	40,4
4	2014*	16817,9	241494,7	89,2	3816,2	2517,0	48,8
5	2015*	14887,1	194150,2	80,4	2914,8	2363,0	28,1
Разом		—	1314975,9	—	—	11138,3	174,9

Примітка: 1. * — інформацію наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь, а також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

2. *Джерело:* розраховано автором за даними: Статистичного бюлетеня «Виробництво промислової продукції за видами в Україні» за 2011—2015 рр. [15], звітів про виконання державного бюджету за доходами загалом в Україні за 2011—2015 рр. [16].

Так, протягом 2011—2015 років обсяги промислового виробництва пива солодового (крім пива безалкогольного і пива з вмістом алкоголю не більше 0,5 %, код за НПП 11.05.10.00) скоротились у 1,6 рази або на 111049,7 тис. дал до 194150,2 тис. дал у 2015 році, що в свою чергу впливало на обсяги надходжень акцизного податку з виробленого в Україні пива, а також з ввезеного на митну територію пива.

Необхідно зазначити, що у зазначеному періоді (2011—2015 рр.) діяли 4 ставки акцизного податку на пиво солодове визначених пп. 215.3.1. п. 215.3. ст. 215 Податкового кодексу України — 0,74 грн/л в період з 01.01.2011 р. по 01.04.2012 р., 0,81 грн/л в період з 01.04.2012 р. по 01.04.2013 р., 0,87 грн/л в період з 01.04.2013 р. по 01.05.2014 р., ставка 1,24 грн/л в період з 01.05.2014 р. по 01.03.2016 р. При цьому з 01.03.2016 р. до сьогодні встановлено ставку 2,48 грн/л.

Отже, протягом останніх років ставки акцизного податку на пиво солодове неодноразово змі-

нувались, при цьому за період 2011—2015 рр. ставка податку зросла у 1,7 рази, а у 2016 році ще у 2 рази в порівнянні з 2015 роком.

Водночас, не дивлячись на зростання у 2014—2015 роках ставки акцизного податку на пиво солодове у 1,5 рази, обсяги надходження акцизного податку зросли на 18 % у 2014 році (у порівнянні з 2013 роком), що, серед іншого, пов'язано з темпами зменшення обсягів промислового виробництва пива солодового на 11,7 %, а також в результаті тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь та зони проведення антитерористичної операції. При цьому надходження акцизного податку з виробленого в Україні пива у 2015 році становили 2363,0 млн грн та скоротились на 154,0 млн грн в порівнянні з 2014 роком.

Динаміка скорочення обсягів промислового виробництва пива солодового вплинуло на скорочення товарної структури оптового товарообороту пива (окрім відходів пивоваріння), зокрема у 2013—2015 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

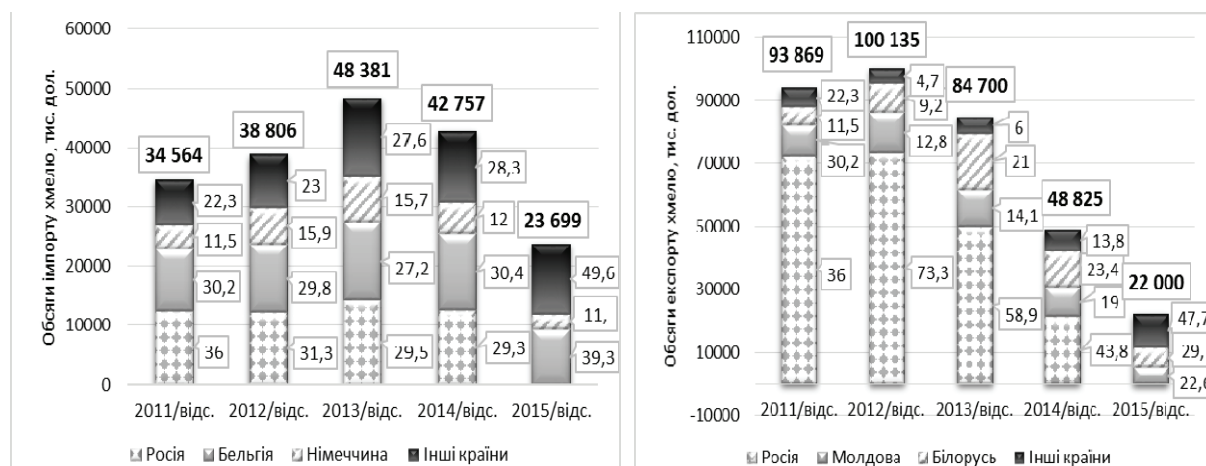
Товарна структура оптового товарообороту пива (крім відходів пивоваріння) в Україні у 2013—2015 рр.

№	Період	Показники				
		Оптовий продаж		З них продано іншим підприємствам оптової торгівлі, млн грн	З них продано товарів виробництва України, млн грн	Питома вага товарів виробництва України, %
		кількість, тис. дал	всього, млн грн			
1	2011	147250,4	7563,6	3001,2	7159,1	94,7
2	2012	138944,6	7733,2	3516,2	7221,1	93,4
3	2013	119356,5	7306,4	3000,9	6535,3	89,4
4	2014*	89654,4	6268,6	2657,1	5785,7	92,3
5	2015*	79429,9	7446,2	3347,6	7023,8	94,3
	Разом	574635,8	36318,0	15523,0	33725,0	—

Примітки. 1. * — інформацію наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь, а також без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

2. Джерело: розраховано автором за даними Статистичного бюлетеня «Продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі в Україні» за 2011—2015 рр. [17].

Отже, протягом останніх років в Україні (у 2013—2015 рр.) відбулось скорочення оптового продажу пива (крім відходів пивоваріння) у 1,5 рази або на 39926,6 тис. дал до 79429,9 тис. дал (2015 рік), при цьому питома вага товарів (пива) виробництва України зросла на 4,9 відсоткових пункти до 94,3 % у 2015 році, що серед іншого, пов'язано з втратою російського ринку за імпорто-експортними операціями з реалізації пива із солоду (рис.).

Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі України щодо імпорту та експорту пива із солоду (за УКТЗЕД 2203) у 2011—2015 рр., тис. дол. США/відс.

Джерело: розраховано автором за даними звітів Державної фіскальної служби України (Державної митної служби України) — звіти «Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн-контрагентів» щодо імпорту та експорту пива із солоду (за УКТЗЕД 2203) за 2011—2015 рр. [18].

Як впливає з даних, наведених на рисунку, у 2011—2015 рр. відбулось скорочення обсягів імпорتنих та експортних операцій зовнішньої торгівлі пивом із солоду (УКТЗЕД 2203) у 1,5 і 4,3 рази, відповідно, або на 10865 і 71869 тис. доларів США. При цьому темпи скорочення обсягів експортних операцій у 2,8 рази перевищували темпи скорочення імпорتنих операцій, що, серед іншого, пов'язано з фактичним припинення у 2015 році зовнішньої торгівлі з Росією, яка протягом 2011—2015 років в структурі імпорتنної та експортної торгівлі пивом в середньому займала відповідно 61,2 і 27,3 %, а також з наявністю кризових явищ в галузі пивоваріння та відсутності належних інтеграційних взаємозв'язків з хмелярською галуззю.

Висновки

Таким чином, хмелярські господарства, як суб'єкти спеціального режиму оподаткування, фактично з 2016 року втратили останнє джерело державної підтримки розвитку галузі хмелярства, у вигляді преференції щодо адміністрування податку на додану вартість. Як наслідок кошти податку, які за результатом господарської діяльності акумулювались на спеціальних рахунках не стали джерелом покриття виробничих витрат таких суб'єктів господарювання щодо виробництва хмелю та хмелепродуктів, а також інноваційного переоснащення галузі. При цьому хмелегосподарства (як с/г виробники технічних культур), які протягом останніх років декларували збитки фактично за рівнем і механізмом спеціального режиму оподаткування ПДВ, прирівняли до рентабельних с/г підприємств виробників прибуткових видів зернових і технічних культур, що позбавило галузь хмелярства державної підтримки для забезпечення її розвитку.

Водночас, зміни податкового законодавства не сприяли поглибленню інтеграційних взаємозв'язків між хмелярською та пивоварною галузями, створили ризики переходу сегмента малого (крафтового) пивоваріння (яке переважно використовує вітчизняну хмелесировину) до тіньового сектора економіки, а також скорочення робочих місць. Так, зміни внесені до Податкового кодексу, Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», за результатом яких пиво визнали алкогольним напоєм (з 01.07.2015 р.), призвело до припинення виробництва пива окремими суб'єктами малого пивоваріння. Внаслідок чого, втрачається можливість забезпечення надходжень акцизного податку до державного бюджету, створюються ризики скорочення обсягів внутрішнього споживання хмелю та хмелепродуктів.

Зазначене відбувається в умовах постійних змін ставок акцизного податку на пиво солодове, при цьому темпи надходження до державного бюджету акцизного податку на пиво були меншими за темпи зростання ставок податку, що, серед іншого, пов'язано зі скороченням обсягів промислового виробництва, оптового продажу пива.

Отже, вітчизняне податкове законодавство потребує гармонізації для налагодження ефективних міжгалузевих взаємозв'язків між хмелярами та пивоварами, удосконалення та спрощення дозвоільного нормативно-правового поля тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ляшенко М. І. Пивоварна якість сортів хмелю української селекції / М. І. Ляшенко, Л. В. Проценко // *Агропромислове виробництво Полісся*. — 2011. — № 4. — С. 81—85.
2. Співпраця хмелярства та пивоваріння: світовий та вітчизняний ракурс / [Т. Ю. Приймачук, Т. М. Ратошнюк, Т. Ю. Сітнікова та ін.] // *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. — 2014. — № 2. — С. 72—79.
3. Проценко А. В. Формування науково-виробничого регіонального хмелярського кластера / А. В. Проценко, Т. Ю. Сітнікова, Т. Ю. Приймачук // *Вісник аграрної науки*. — 2015. — № 6. — С. 67—72.
4. Рудик Р. І. Вітчизняна галузь хмелярства: проблеми та сподівання / Р. І. Рудик // *Агропромислове виробництво Полісся*. — Житомир : ІСГП. — 2012. — № 5. — С. 5—7.
5. Інноваційний шлях розвитку хмелярства / [Савченко Ю. І., Ковальов В. Б., Приймачук Т. Ю. та ін.] ; за ред. Ю. І. Савченка. — Житомир: Рута, 2011. — 112 с.
6. Скидан О. В. Законодавче регулювання розвитку галузі хмелярства в Україні / О. В. Скидан, Н. М. Фещенко // *Формування стратегії розвитку регіонального АПК : 3-тя міжфакультетська наук.-практ. конф. молодих вчених : матер., 31 травня 2007 р.* — Житомир : вид-во ДВНЗ «Держ. агрокоол. ун-т», 2007. — С. 81—85.
7. Шатило О. М. Аналіз економічної ефективності виробництва хмелю в Україні / О. М. Шатило // *Вісник Державного агрокологічного університету*. — 2007. — № 1. — С. 341—348.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Порядок акумулювання сільськогосподарськими підприємствами сум податку на додану вартість на спеціальних рахунках, відкритих у банках та/або органах, які здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2011 № 11 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> .

10. Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> .

11. Державна служба статистики України : статистичний бюлетень — (форма — 50 с/г) за 2009—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .

12. Закон України від 19.12.1995 № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> .

13. Відкритий лист-звернення учасників першого Всеукраїнського форуму пивоварів та рестораторів (31 березня 2016 року, м. Київ) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://techdrinks.info/ru/news/vidkrytyy-lyst-zvernennya-uchasnykiv-persho-ho-vseukrainsko-ho-forumu-pyvovariv-ta-restoratoriv-31-bereznya-2016-roku-m-kyiv> .

14. Нагорський В. Погубит людей не пиво [Електронний ресурс] / В. Нагорський // УНІАН. — червень 2015. — Режим доступу : <http://economics.unian.net/agro/1099369-pogubit-lyudey-ne-pivo.html> .

15. Державна служба статистики України : статистичний бюлетень — «Виробництво промислової продукції за видами в Україні» за 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .

16. Державна казначейська служба України : звіти про виконання державного бюджету за доходами за 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/> .

17. Державна служба статистики України : статистичний бюлетень — «Продаж і запаси товарів (продукції) в оптовій торгівлі в Україні» за 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> .

18. Державна фіскальна служба України (Державна митна служба України) звіти — «Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн-контрагентів» за 2011—2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>; www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/fl1a/showstat .

Рекомендована кафедрою підготовки менеджерів ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 30.08.2016

Сайнський Дмитро Анатолійович — канд. екон. наук, начальник відділу територіального управління, e-mail: dima-sda@ukr.net.

Рахункова палата по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій та Чернівецькій областях, Вінниця

D. A. Sainskyi¹

Analysis of Influence of Legislative Changes on Work of Industries of Hop growing and Brewing

¹Territorial Management of Accounting Chamber in Vinnytsia, Zhytomyr, Kirovohrad, Khmelnytsky and Chernivtsi regions, Vinnitsa

The changes in the legislation concerning the peculiarities of hop growing farms taxation, production and sale of beer, dynamics of revenue on such transactions, as well as organizational and economic relations between hopgrowing and brewing industries have been analyzed. The factors that ensure the presence of the destructive tendencies in the development of the inter- industry connections have been defined. The directions of overcoming the negative processes for the hop industry development and inter-industry relations have been outlined.

Keywords: hop industry, organizational and economic relations, taxation peculiarities, analysis of the dynamics of tax revenues, volumes of production and sales of beer, overcoming the negative processes concerning the development of inter-industry relations.

Sainskyi Dmytro A. — Cand. Sc. (Econ.), Head of the Accounting Chamber of Territorial Administration, e-mail: dima-sda@ukr.net

Д. А. Саинский¹

Анализ влияния законодательных изменений на работу отраслей хмелеводства и пивоварения

¹Территориальное управление Счетной палаты по Винницкой, Житомирской, Кировоградской, Хмельницкой и Черновицкой областям, Винница

Проанализированы изменения в законодательстве относительно особенностей налогообложения хмелеводческих хозяйств, предприятий, производящих и реализующих пиво, динамики налоговых поступлений по таким операциям, а также организационно-экономических взаимосвязей между хмелеводческой и пивоваренной отраслями. Установлены факторы, определяющие наличие деструктивных тенденций относительно развития таких межотраслевых взаимосвязей. Обозначено направления преодоления негативных процессов относительно развития отрасли хмелеводства и межотраслевых взаимоотношений.

Ключевые слова: хмелеводческая отрасль, организационно-экономические взаимосвязи, особенности налогообложения, анализ динамики налоговых поступлений, объемов производства и реализации пива, преодоления негативных процессов относительно развития межотраслевых взаимоотношений.

Саинский Дмитрий Анатолієвич — канд. экон. наук, начальник отдела, e-mail: dima-sda@ukr.net